

L'educació social davant dels reptes socials de Catalunya

COL·LEGI D'EDUCADORES I EDUCADORS SOCIALS DE CATALUNYA

L'INFORME SOCIAL DE CATALUNYA 2025 I EL CANVI DE PARADIGMA

L'Informe Social de Catalunya 2025 posa de manifest la necessitat d'un canvi de paradigma en el sistema de serveis socials, que ha de passar de la reacció a la prevenció. Si el mateix informe conclou que cal reforçar aquesta dimensió, es fa evident que el sistema ha d'invertir de manera estructural en professionals que treballin en clau preventiva i comunitària. La prevenció no pot continuar sent un complement, sinó que ha d'esdevenir una estratègia central per garantir la sostenibilitat del sistema. En aquest sentit, l'educació social esdevé imprescindible per reduir desigualtats abans que es cronifiquin i per evitar que el sistema continuï arribant tard a les situacions de vulnerabilitat.

Alhora, les dades que apunten a la saturació dels serveis socials —amb temps d'espera elevats i ràtios professionals insuficients— alerten d'un risc real de pèrdua de qualitat en l'atenció. Sense un reforç decidit dels equips, el model corre el perill de convertir-se en un simple gestor de prestacions, allunyant-se de la seva funció d'acompanyament i garantia de drets. En aquest context, reforçar els equips socioeducatius i reduir la càrrega burocràtica és clau per recuperar el valor de l'atenció directa i del treball amb les persones.

L'informe també evidencia una complexitat creixent de les situacions socials, amb una acumulació de factors de risc que exigeixen respostes integrals i sostingudes en el temps. Les desigualtats no són sectorials i, per tant, les respostes tampoc poden ser-ho. L'educació social aporta una mirada transversal que permet connectar àmbits diversos —com l'habitatge, la salut mental o la inserció laboral— i donar coherència a les intervencions al llarg de les trajectòries vitals.

En paral·lel, es reforça la idea que el benestar no es construeix només a partir de transferències econòmiques, sinó també a través de vincles, xarxa i comunitat. La cohesió social que fa possible la inclusió de les persones excloses, es construeix des dels barris i des del treball comunitari, i és en aquest terreny on l'educació social té un paper estratègic. Els professionals de l'Educació Social som experts en acompanyar les persones que, per la seva situació social o relacional, no disposen de les xarxes adients i es troben en situació d'alta vulnerabilitat. Apostar per accions socioeducatives comunitàries estables i incorporar indicadors de cohesió en l'avaluació de les

polítiques socials esdevé fonamental per avançar cap a una inclusió real.

Un altre dels grans reptes que assenyala l'informe és l'envelliment de la població i la necessitat de repensar les polítiques de cures. Aquest repte no és només assistencial, sinó també educatiu i relacional. Incorporar la dimensió socioeducativa en l'atenció a les persones grans permet abordar aspectes com la soledat no volguda, l'autonomia personal i la participació comunitària, elements clau per garantir una vida digna.

Finalment, l'informe apunta cap a una transformació del model de serveis socials, orientant-lo cap a l'acompanyament de les trajectòries vitals. En aquest marc, l'acompanyament socioeducatiu esdevé una peça clau per fer viable aquest canvi, situant les persones al centre i superant una lògica basada exclusivament en la gestió de tràmits i prestacions.

En síntesi, l'Informe Social de Catalunya 2025 confirma que el país necessita un sistema de serveis socials més preventiu, més comunitari i més orientat a l'acompanyament. En aquest horitzó, que passa per comptar amb un nombre adequat de professionals que puguin realitzar les funcions i tasques que la llei els encomana, **l'educació social no és un element complementari, sinó una peça clau per fer possible aquesta transformació.**

L'EDUCACIÓ SOCIAL, UN DRET DE CIUTADANIA

L'educació social és un dret de ciutadania i un element clau per garantir el benestar, la cohesió social i l'exercici efectiu dels drets de les persones, grups i comunitats. Des d'aquesta mirada integral, transversal i universal, reclamem que les administracions públiques situïn l'educació social al centre de les polítiques públiques.

Cal avançar cap a un canvi de paradigma que superi una lògica centrada exclusivament en la provisió de serveis i incorpori de manera decidida la promoció del benestar, la prevenció i la participació comunitària. L'educació social no només respon a necessitats, sinó que genera drets, autonomia i transformació social.

Aquest reconeixement ha d'anar acompanyat d'un marc professional clar i garantit, que inclogui la regulació de la professió i la col·legiació com a requisit per a l'exercici, així com la definició de funcions i rols dins dels equips interdisciplinaris.

Alhora, és imprescindible abordar de manera estructural les condicions laborals del sector, encara marcades per la precarietat, la inestabilitat i la desigualtat. La qualitat de l'atenció està directament vinculada a la qualitat de les condicions en què es desenvolupa la tasca professional.

En aquest sentit, cal garantir:

- La dignificació salarial i l'equiparació de condicions entre professionals.
- L'estabilitat laboral i la dotació adequada de recursos humans.
- La seguretat en l'exercici professional, amb protocols efectius davant situacions de risc.
- Espais de supervisió, formació continuada i suport tècnic.

Així mateix, cal situar al centre les cures i el benestar professional, reconeixent l'impacte emocional i relacional de la tasca educativa i garantint condicions que permetin un exercici sostenible i de qualitat.

En un context de creixent complexitat social, l'educació social continua patint una insuficient visibilització i reconeixement institucional. És per això que reclamem el seu reconeixement com a

servei públic essencial, amb el desplegament normatiu, pressupostari i organitzatiu que això implica.

Només des d'aquest conjunt de garanties es podrà assegurar una educació social de qualitat per a tota la ciutadania i un exercici professional digne, segur i reconegut.

ÀMBITS D'INTERVENCIÓ DE L'EDUCACIÓ SOCIAL

Una mirada integral, transversal i interconnectada

A partir d'aquest marc general, es fa necessari aterrar com es concreta aquesta mirada en els diferents àmbits d'intervenció de l'educació social. La realitat social actual, marcada per una creixent complexitat i interdependència entre factors socials, econòmics i relacionals, exigeix respostes específiques però alhora connectades entre si.

Els àmbits que es presenten a continuació no són compartiments estancs, sinó espais d'acció interrelacionats on l'educació social desplega la seva funció de promoció, prevenció, acompanyament i transformació comunitària. En tots ells, es posa de manifest la necessitat de reforçar la presència i el reconeixement de la professió, així com de garantir les condicions laborals i organitzatives que en facin possible un exercici de qualitat.

Aquest recorregut permet identificar els principals reptes, aportacions i línies de desenvolupament de l'educació social en cadascun dels àmbits, amb la voluntat de contribuir a la definició de polítiques públiques més integrals, justes i orientades a drets.

Acció comunitària

L'acció comunitària és un dels pilars fonamentals de l'educació social, ja que situa les persones i les comunitats com a protagonistes en la construcció de respostes col·lectives als reptes socials. L'educador/a social hi té un paper clau com a dinamitzador, facilitador i enllaç entre els diferents actors socials, afavorint processos de participació, apoderament i cohesió.

Des del treball amb entitats i associacions fins a la generació de projectes de convivència, cultura, lleure o suport mutu, l'educació social contribueix a enfortir el teixit comunitari i a reduir desigualtats. En un context de transformacions socials, diversitat cultural i creixents desigualtats, l'acció comunitària impulsada per professionals de l'educació social esdevé una eina imprescindible per garantir la inclusió, la convivència i el desenvolupament sostenible de les comunitats.

Transformació comunitària

L'educació social és motor de canvi col·lectiu, generant processos que enforteixen la cohesió, la inclusió i la participació ciutadana.

Presència i participació territorial

Les educadores i educadors socials han de ser part activa dels serveis públics i dels processos comunitaris que es desenvolupen als barris i pobles.

Treball en xarxa i interdisciplinarietat

La professió aporta una mirada pròpia i complementària, enriquint equips interdisciplinaris i projectes socioculturals i educatius.

Compromís amb els col·lectius vulnerables

Vetllar perquè els projectes comunitaris garanteixin l'accés i la participació real de les persones en situació de risc o exclusió.

Sensibilització i prevenció de l'exclusió

L'educació social té un paper clau en la conscienciació ciutadana davant les desigualtats i en la prevenció de discursos i actituds excloents o d'odi.

Incidència política i institucional

La professió ha d'estar present en la definició de polítiques públiques, plans i òrgans de govern, garantint el seu reconeixement dins el sistema de serveis socials.

Enfortiment de la comunitat professional

Cal augmentar la col·legiació i la identificació amb el CEESC per reforçar la veu col·lectiva i guanyar impacte social i polític.

Defensa i revitalització de les ludoteques com a espais socioeducatius

Les ludoteques són espais essencials per a la infància i la comunitat, amb valor socioeducatiu diferencial que no es pot substituir per models merament recreatius. Cal insistir que qualsevol reforma o transformació d'aquests serveis preservi la qualitat, el compromís comunitari i una participació activa de les educadores i els educadors socials en el disseny, seguiment i presa de decisions.

Cultura / Patrimoni / Biblioteques

L'educació social, com a professió compromesa amb els drets culturals, la inclusió i la transformació social, ha de tenir un paper actiu en els equipaments culturals com ara biblioteques, museus i espais patrimonials. Tot i que ja hi ha professionals treballant en aquests àmbits (com biblioteques públiques i penitenciàries), sovint ho fan en precarietat, sense reconeixement institucional i sense una estructura professional consolidada.

És per això que des del Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya es vol reforçar la presència i el reconeixement d'aquesta mirada educativa i comunitària, alineada amb les polítiques públiques recents com el Pla de Drets Culturals del Ministeri de Cultura, o la proposta de "cultura que cuida" en la nova Llei de Cultura.

Educació social i biblioteques

Presència real però invisibilitzada

Hi ha educadores socials treballant a biblioteques públiques i de centres penitenciaris, però no hi ha dades oficials sobre nombre, funcions o contractació.

Reforçar el reconeixement institucional

Cal identificar les funcions pròpies de l'educació social en biblioteques: mediació cultural, inclusió de col·lectius vulnerables, disseny de programes socioeducatius, etc.

Espais de diàleg i diagnosi col·lectiva

És necessari organitzar *focus groups* amb educadores socials i professionals de biblioteques per identificar reptes i propostes des de la base.

Biblioteques com a espais educatius i comunitaris

Cal promoure un model de biblioteca que sigui un espai de convivència, alfabetització emocional i participació social. L'educació social pot facilitar, per exemple, la presència activa de persones migrants, joves, gent gran o persones amb discapacitat a les biblioteques.

Articular discurs i pràctica professional

Cal construir un relat col·lectiu de què aportem com a educadores socials a les biblioteques. Aquest relat pot nodrir-se d'experiències locals, però també de marcs com el **Pla de Drets Culturals**, que defensa la cultura com a dret i espai de cures.

Educació social, cultura i patrimoni

Democràcia cultural: de l'obra al procés

L'educació social reivindica que els processos culturals (de creació, participació i diàleg) són tan importants com les obres finals. Això implica repensar les polítiques culturals: no només programar espectacles, sinó acompanyar comunitats a construir cultura viva.

Cultura com a eina de transformació i cura

En línia amb la proposta de llei de "cultura que cuida", cal entendre els espais culturals com a llocs de salut col·lectiva, inclusió i benestar emocional. L'educació social pot facilitar aquest enfocament: acompanyament de col·lectius, creació de vincles, treball amb memòries i identitats.

Vincular cultura i educació

Encara hi ha una separació excessiva entre cultura i educació. L'educació social pot fer de pont entre institucions culturals i entorns comunitaris o educatius. Es poden impulsar projectes educatius en museus, centres cívics o espais patrimonials que vinculin art, història i vida quotidiana.

Presència professional encara incipient

Tot i que hi ha projectes interessants, encara no hi ha una presència sòlida d'educadores socials en el sector cultural institucional. Cal fer aliances estratègiques amb institucions culturals i demostrar l'impacte social dels projectes que liderem o codissem.

Posicionar l'educació social en les polítiques culturals

Documents com l'Informe del CONCA (2024) aporten dades útils per situar el nostre discurs dins dels debats actuals sobre cultura i educació. Cal tenir una veu pròpia dins d'aquests espais, reivindicant el paper de la nostra professió en la defensa dels drets culturals de tota la ciutadania.

Diversitat funcional / Discapacitat

L'educació social és clau en la defensa dels drets i en la promoció de la inclusió de les persones amb discapacitat. El model d'atenció vigent encara mostra mancances: desigualtat territorial, escassetat de recursos i una mirada massa assistencialista. La Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat de l'ONU obliga a avançar cap a un model social basat en la vida independent, l'autodeterminació i els suports personalitzats.

Adoptar el model social de la discapacitat

S'ha de superar l'assistencialisme i avançar cap a un enfocament de drets, autodeterminació i vida independent.

Garantir la inclusió integral

Inclusió en tots en tots els àmbits (oci, laboral, educatiu, relacional, mobilitat), amb suports adaptats a necessitats i capacitats individuals.

Revisar i equilibrar el model d'atenció

Assegurar que cap col·lectiu quedi desatès i que la dotació de recursos sigui justa i equitativa.

Desplegar serveis de suport a la vida independent

Dotar els serveis amb equips interdisciplinaris i amb l'educació social com a figura clau.

Combatre la bretxa digital i millorar l'accessibilitat

Garantir adaptacions digitals i mantenir serveis presencials per evitar exclusió.

Reduir la desigualtat territorial en l'accés als serveis

Impulsar serveis comunitaris de proximitat ben distribuïts en un mapa territorial decidit en funció de criteris transparents

Impulsar la participació directa de les persones amb discapacitat

Han de ser protagonistes en la definició, seguiment i avaluació de polítiques públiques.

Garantir la formació específica i transversal en discapacitat

Cal una formació en drets i autodeterminació per a tots els professionals de l'àmbit social.

Finançament adequat i estable

Ha de permetre sostenir els suports, millorar la qualitat de vida i dignificar les condicions laborals dels professionals.

Educació ambiental

L'educació social i l'educació ambiental conflueixen avui com a àmbits indispensables per a la construcció d'una ciutadania crítica, responsable i compromesa amb el benestar col·lectiu i amb el medi ambient. En un context de crisi ecosocial i emergència climàtica, l'educació social adquireix un paper rellevant en la sensibilització i en la promoció d'hàbits sostenibles, treballant des de la proximitat amb les comunitats i atenent especialment els col·lectius més vulnerables.

Alhora, l'educació ambiental aporta eines i metodologies per enfortir la consciència ecològica i impulsar projectes comunitaris que connectin les persones amb l'entorn. La intersecció entre ambdues disciplines obre la porta a pràctiques educatives transformadores que posen al centre la justícia social, la sostenibilitat i la corresponsabilitat envers el futur.

Visió integral de salut i entorn

L'educació social pot fer de pont entre les persones i el medi, integrant la salut física, mental i social amb el contacte amb la natura, i els educadors i les educadores socials podem facilitar l'accés i la relació significativa amb la natura com a recurs salutogènic.

Espais naturals com recurs educatiu i terapèutic

La natura l'entenem com un espai on fer intervencions educatives socials: sortir del context tancat, generar aprenentatges experiencials, estimular sensacions i sentir-se acollit per l'entorn.

Promoció de la justícia ambiental i l'equitat d'accés

En molts territoris, l'accés a espais naturals està condicionat per desigualtats (socials, econòmiques, geogràfiques). L'educació social té un paper clau en garantir que totes les persones tinguin oportunitats reals de contacte amb la natura i de participar en projectes ambientals.

Incidència preventiva i salut pública

Estils de vida saludables amb relació amb la natura (exposició a espais verds, contacte amb flora i fauna, activitats a l'aire lliure) tenen un paper preventiu davant la salut psíquica i física. Podem promoure activitats ambientals que evitin problemes de salut mental, estrès o conducta sedentària.

Construcció de consciència ecològica i acció col·lectiva

L'educació social contribueix a desenvolupar actituds de responsabilitat i compromís envers l'entorn, promovent iniciatives locals d'autogestió, horts comunitaris, espais verds oberts o accions de recuperació ambiental com a formes de cohesió i transformació social.

Treball interdisciplinari i col·laboratiu

Els reptes ambientals requereixen la construcció d'equips interdisciplinaris, on l'educació social aportí la seva experiència en participació, mediació, inclusió i treball comunitari. Aquesta col·laboració ha d'estar present tant en projectes de sensibilització com en iniciatives de gestió col·lectiva d'espais naturals o urbans.

En aquesta línia, cal garantir la presència d'educadores i educadors socials en els espais interprofessionals que treballen per vincular medi ambient, salut i acció social.

Educació escolar

La presència de l'educació social als centres escolars s'ha consolidat com una eina imprescindible per donar resposta a la complexitat social que travessa l'educació avui. Les escoles i instituts ja no són només espais d'aprenentatge acadèmic, sinó també entorns on emergeixen necessitats vinculades a la convivència, la inclusió, la prevenció del risc social i l'acompanyament a infants, adolescents i famílies.

L'educador/a social aporta una mirada socioeducativa que complementa la tasca docent, afavorint la cohesió, el vincle comunitari i la participació activa de tota la comunitat educativa. Integrar aquesta figura en els centres educatius és clau per garantir una educació integral i per respondre, amb justícia i equitat, als reptes socials que es viuen dins i fora de les aules.

Presència estable i estructural

L'educador/a social ha de formar part permanent de tots els centres educatius (infantil, primària i secundària), com a professional estructural del centre, més enllà del grau de complexitat que se li atorgui a cada centre.

Nous rols especialitzats

Poden assumir funcions com a coordinador/a de benestar i protecció (LOPVI), COCOBE o coordinador/a digital, segons les seves competències.

Treball en xarxa

Articulen relacions entre centre, família, entorn proper i territori, coordinant serveis i recursos.

Presència a serveis educatius complementaris

Incorporació als CRP, EAP, ELIC i altres serveis del Departament d'Educació.

Lideratge en inclusió i equitat

Referent en escola inclusiva, atenció a la diversitat, convivència, *bullying*, orientació escolar i incidència en xarxes socials.

Perspectiva de gènere i interseccional

Intervencions amb mirada de gènere, interseccional i antidiscriminatòria, incloent LGTBI+ i altres col·lectius vulnerables.

Coordinació amb administracions locals

Presència i valoració adequada en àrees educatives de municipis i comarques, reconeixent coneixements i competències.

Reformulació del decret d'orientació

Incloure l'educació social en termes que permetin avançar cap a la seva incorporació estructural.

Compromís pel futur

Necessitat d'un compromís més ferm del Departament d'Educació per consolidar la figura dels educadors i les educadores socials com a element estructural i no anecdòtic.

Equitat de gènere i prevenció de les violències

En un context marcat per les desigualtats estructurals entre dones i homes, la persistència de les violències masclistes i les noves formes de discriminació vinculades als mandats de gènere i a les identitats diverses, les polítiques d'igualtat no poden limitar-se a accions reactives o assistencials.

Cal una mirada socioeducativa que abordi les arrels culturals, socials i simbòliques de les desigualtats, que treballi la prevenció des de la infància i l'adolescència i que promogui relacions basades en el respecte, la corresponsabilitat i la justícia social.

En aquest marc, les educadores i els educadors socials tenen un paper fonamental: acompanyen processos d'empoderament, intervenen en situacions de violència i actuen com a agents de transformació comunitària. El seu rol garanteix que l'abordatge del gènere i de les violències no sigui només una resposta d'emergència, sinó una aposta sostinguda per la igualtat efectiva i la dignitat de totes les persones.

Reconeixement professional

Garantir la incorporació estructural de les educadores i educadors socials en els dispositius d'atenció, prevenció i recuperació davant les violències masclistes, reconeixent la seva expertesa en l'acompanyament socioeducatiu i comunitari.

Prevenció i educació en igualtat

Impulsar la presència de l'educació social en programes de coeducació, educació afectivosexual i prevenció de les violències, especialment en l'àmbit educatiu i comunitari, treballant des d'una perspectiva feminista i interseccional.

Acompanyament i empoderament

Reforçar el paper dels professionals de l'educació social en l'acompanyament a dones i persones LGBTI+ en situació de violència o discriminació, promovent processos d'autonomia, recuperació i reconstrucció de projectes vitals.

Treball en xarxa

Potenciar la coordinació entre serveis socials, sanitaris, educatius, judicials i comunitaris, assegurant itineraris integrals que evitin la revictimització i garanteixin respostes coherents i sostingudes en el temps.

Intervenció amb agressors i responsabilització

Promoure la participació de l'educació social en programes de treball amb homes i altres persones que exerceixen violència, orientats a la responsabilització, la revisió de mandats de gènere i la prevenció de la reincidència.

Perspectiva interseccional

Assegurar que les intervencions incorporin la mirada interseccional, tenint en compte l'impacte diferencial de la classe social, l'origen, la situació administrativa, la diversitat funcional o l'edat en l'experiència de la discriminació i la violència.

Transformació cultural i comunitària

Consolidar el rol de l'educació social com a agent de canvi cultural, promovent espais comunitaris de reflexió, sensibilització i participació que contribueixin a desmuntar estereotips, prevenir la violència i construir relacions igualitàries.

Gent gran

L'envelliment de la població és un dels grans reptes socials i demogràfics del nostre temps, i demana una mirada renovada que vagi més enllà de l'assistencialisme.

L'educació social té un paper clau en la promoció de l'autonomia, la participació i la inclusió de les persones grans, entenent-les com a subjectes de drets i no només com a receptores de cures.

Les educadores i els educadors socials poden afavorir el manteniment de vincles socials, la prevenció de la soledat no desitjada, la dinamització comunitària i cultural, així com el suport en processos de transició vitals. Incorporar la seva acció en serveis i recursos adreçats a la gent gran és fonamental per garantir qualitat de vida, cohesió social i una societat més justa i solidària amb totes les edats.

Context demogràfic i futur

L'augment del 24,4% de la població major de 65 anys i la disminució del 10,7% de menors de 15 anys obliga a reforçar la presència i la visibilitat dels educadors i les educadores socials en aquest sector.

Continuïtat dels programes existents

Mantenir i potenciar programes, xarxes i treball comunitari per a la gent gran activa, amb suport de centres cívics, casals i espais de proximitat.

Combat contra la solitud no volguda

Enfortir intervencions i estratègies socioeducatives per reduir l'aïllament de les persones grans.

Revisió del model residencial i domiciliari

Actualitzar l'atenció residencial i domiciliària, desplegar una atenció integrada sociosanitària i millorar les condicions laborals del personal.

Prevenició de la fuga de professionals

Garantir estabilitat laboral, suport tècnic i formació continuada per evitar rotacions que afectin la qualitat de l'atenció.

Atenció a persones en situació administrativa irregular

Incloure persones grans que fa anys viuen a Catalunya sense cobertura plena, evitant la seva invisibilització.

Habitatge com a oportunitat

Desenvolupar models d'habitatge per a persones grans i definir el rol dels educadors i educadores socials en aquests espais.

Garantia de drets i finançament

Apostar per polítiques que garanteixin drets i recursos adequats per a la gent gran.

Reflexió ètica i bon tracte

Vetllar per pràctiques ètiques, respecte i qualitat en l'atenció socioeducativa.

Atraure i formar professionals

Incentivar l'interès i la formació en aquest àmbit per garantir professionals capacitats per atendre la població gran.

Infància i adolescència

La realitat actual de la infància i l'adolescència ens interpel·la a reforçar el paper de l'educació social com a garant dels drets, la participació i el benestar dels infants i joves. Malgrat els avenços legislatius i les polítiques públiques, persisteixen desigualtats estructurals i manquen recursos que assegurin una atenció integral i universal.

El repte és superar visions assistencialistes i consolidar un enfocament de drets que situï infants i adolescents com a protagonistes actius en els seus processos vitals i en la vida comunitària. En aquest marc, l'educador/a social hi té un rol central: treballar en xarxa, enfortir la prevenció, donar coherència al sistema de protecció i actuar des d'una mirada interseccional, ètica i comunitària.

Infància i adolescència com a subjectes de drets

Superar la visió de l'infant com a objecte de protecció i garantir un enfocament universal de drets.

Participació activa dels infants i adolescents

Garantir la seva implicació plena i inclusiva en el disseny i la realització de projectes socioeducatius i socioculturals, tant reforçant els que ja existeixen com creant-ne de nous segons l'evolució de les necessitats.

Rol central interdisciplinari i en xarxa de l'educador/a social, amb àmbits d'intervenció ampliat

Presència i acció clau en àmbits educatius, comunitaris i de protecció, amb escolta activa i suport als projectes i equips.

Incloure esport, art, cultura, consells i associacions d'infants i joves, així com altres programes comunitaris, reforçant la xarxa local.

Perspectiva comunitària i arrelament, des del treball en xarxa amb el teixit comunitari i associatiu

Afavorir la vinculació dels infants i adolescents amb l'entorn social i comunitari del projecte on estan acollits.

Prevenició i intervenció socioeducativa

Prioritzar recursos preventius i Serveis d'Intervenció Socioeducativa (SIS) no residencials, amb treball amb les famílies. Revisar els dispositius actuals per dotar-los de lògica i incardinació com a pont entre els Serveis Socials Bàsics i els Especialitzats.

Redisseny i coherència del sistema de protecció

Garantir serveis accessibles i adequats a totes les edats, especialment a la petita infància, i revisar estructuralment els models d'acolliment. S'han de revisar les condicions sociolaborals així com les formatives dels professionals per garantir-ne la continuïtat.

Acció socioeducativa amb mirada interseccional i antiracista

Tenir en compte diferències de gènere, econòmiques i culturals; aplicar una perspectiva antiracista forta.

Participació dels professionals en espais de decisió i diàleg

Incloure educadors i les educadores socials en equips multidisciplinaris i en processos de revisió i presa de decisions.

Ètica i responsabilitat professional

Vetllar per la qualitat de les intervencions, combatre l'intrusisme i garantir un treball basat en drets i responsabilitat ètica i, en paral·lel, dotació de condicions excel·lents per tal que els equips professionals se sentin valorats i segurs en totes les circumstàncies.

Mediació

En una societat cada vegada més diversa, complexa i tensionada per desigualtats socials, conflictes culturals, polarització i fragilitat dels vincles comunitaris, la mediació no pot entendre's únicament com una tècnica puntual de resolució de conflictes. Requereix una mirada socioeducativa que abordi les causes estructurals dels desacords, promogui la convivència i reforci la capacitat de les persones i comunitats per gestionar les diferències de manera constructiva.

En aquest marc, les educadores i els educadors socials tenen un paper clau: generen espais de diàleg, treballen la responsabilitat compartida i actuen com a pont entre persones, grups i institucions. El seu rol garanteix que la mediació no sigui només una eina de gestió de conflictes, sinó una estratègia de cohesió social i construcció democràtica.

Reconeixement professional

Garantir la presència efectiva de les educadores i educadors socials en els serveis de mediació comunitària, escolar, intercultural i familiar, reconeixent la seva competència específica en l'acompanyament de processos relacionals i educatius associats al conflicte.

Mediació comunitària

Impulsar el lideratge de l'educació social en dispositius de mediació comunitària que reforcin la convivència, la participació ciutadana i la prevenció de conflictes en barris i municipis.

Mediació en l'àmbit educatiu

Consolidar la figura de l'educador/a social com a referent en la gestió positiva de la convivència als centres educatius, integrant la mediació com a eina pedagògica i no només disciplinària.

Treball en xarxa

Potenciar el paper de l'educació social en la coordinació entre serveis socials, educatius, judicials i comunitaris, assegurant respostes integrals i evitant la fragmentació en l'abordatge dels conflictes.

Prevenició i transformació del conflicte

Promoure intervencions socioeducatives que no es limitin a la resolució puntual, sinó que treballin la dimensió preventiva, relacional i estructural dels conflictes, reforçant habilitats com l'escolta activa, l'empatia i la gestió emocional.

Interculturalitat i diversitat

Assegurar que la mediació incorpori una perspectiva intercultural i antidiscriminatòria, amb professionals capacitats per abordar conflictes derivats de desigualtats, discriminacions o xocs culturals.

Cultura de pau i participació

Reforçar la contribució de l'educació social en la promoció d'una cultura de pau, corresponsabilitat i participació activa, consolidant la mediació com a pràctica democràtica i comunitària.

Justícia

L'àmbit de la justícia és un dels camps on l'educació social desplega amb més força la seva vocació transformadora. Tant en centres penitenciaris com en centres de justícia juvenil, en medi obert o en processos de mediació, els i les educadores socials tenen un paper clau en l'acompanyament socioeducatiu de persones que es troben en situació de privació de llibertat, sota mesures judicials o immerses en conflictes socials i comunitaris. La seva acció se centra en la prevenció, la reinserció i la reparació, posant èmfasi en la dignitat, la responsabilitat i les oportunitats de futur.

El treball interdisciplinari i en xarxa amb altres professionals del sistema judicial i social permet abordar les situacions des d'una perspectiva integral, reduint la reincidència i promovent processos de canvi i participació activa en la societat. En aquest context, l'educació social és essencial per avançar cap a una justícia més humana, restaurativa i orientada a la inclusió.

Model penitenciar educatiu i comunitari

Continuar apostant pel tractament, la reinserció i el vincle educatiu com a eix central del sistema penitenciar i de justícia juvenil.

Presència i reforç professional

Incrementar el nombre d'educadors i educadores socials per afavorir la promoció cultural, social i comunitària, treballant des del vincle i garantint espais de seguretat.

Recursos i reconeixement

Garantir recursos humans i materials suficients, amb formació i seguretat laboral, per una intervenció socioeducativa de qualitat.

Adaptació a nous perfils i diversitat

Atendre trastorns mentals greus, consum problemàtic de drogues, trajectòries d'exclusió múltiple i diversitat cultural i lingüística.

Competència digital i nous formats delictius

Incorporar competència digital com a eina per a la reinserció i abordar delictes emergents com ara la ciberdelinqüència, així com conductes motivades per ideologies extremistes.

Atenció integral i transició a la comunitat

Coordinació amb serveis sanitaris i comunitaris, amb plans personalitzats que incloguin habitatge, formació, ocupació i acompanyament postpenal.

Formació i desenvolupament professional

Implantar formació troncal i continuada en seguretat relacional, mediació de conflictes, prevenció de radicalització i competències digitals.

Persones nouvingudes

L'educació social juga un paper fonamental en l'acollida i la inclusió de les persones nouvingudes, garantint processos d'acompanyament que van més enllà de la cobertura de necessitats immediates. Des d'una mirada intercultural i comunitària, la professió promou espais de trobada, diàleg i reconeixement mutu, afavorint l'arrelament i la convivència en la diversitat.

Alhora, incideix en la defensa dels drets de les persones migrades, en la prevenció de la discriminació i en la generació de xarxes de suport que permetin la seva plena participació social, educativa i cultural.

Polítiques d'acollida dignes i amb enfocament de drets

L'educació social promou processos que respectin la dignitat, l'autonomia i els drets fonamentals de les persones migrants.

Acompanyament personalitzat i participatiu

Els processos d'acollida i inclusió han de situar les persones al centre, reconeixent-les com a protagonistes actives del seu projecte de vida.

Sensibilització i cohesió social

Cal promoure la consciència col·lectiva i la corresponsabilitat ciutadana davant la diversitat cultural, combatent prejudicis i fomentant el respecte mutu.

Garantia de drets i igualtat d'oportunitats

Vetllar pel compliment efectiu dels drets de les persones nouvingudes i per l'accés equitatiu als serveis i recursos del territori.

Enfortiment comunitari des de la diversitat

La diversitat cultural és una oportunitat per construir comunitats més riques, justes i cohesionades. L'educació social ha de facilitar espais de trobada i convivència.

Polítiques de joventut

Les polítiques de joventut a Catalunya compten amb més de quatre dècades d'història i han estat fonamentals per reconèixer la joventut com a etapa vital amb necessitats específiques. Tot i els avenços, la seva consolidació s'ha vist limitada per la manca de recursos, la precarització dels serveis i la dilució d'àrees específiques en estructures més generals.

L'educació social hi té un paper clau: contribuir a garantir els drets dels i les joves, acompanyar processos d'emancipació i participació, i generar espais per al benestar emocional i psicosocial. En aquest marc, cal actualitzar i reforçar les polítiques públiques per assegurar que el jovent disposi de canals reals d'incidència, recursos adequats i oportunitats per desenvolupar tot el seu potencial.

Desplegar la Llei 33/2010 i el PNJCat 2030

Assegurar professionals i equipaments específics a tots els municipis, més enllà dels Plans Locals de Joventut.

Reforçar l'especificitat de les polítiques de joventut

Evitar la seva dilució en àrees genèriques (*cicles de vida, infància i adolescència*), garantint pressupost i continuïtat.

Combatre la precarietat laboral i afavorir l'emancipació

Des de l'educació social s'ha de poder acompanyar els joves per assolir un treball digne, accés a l'habitatge, formació... amb protagonisme actiu del jovent en el disseny de polítiques.

Garantir el benestar emocional i psicosocial del jovent

Impuls a espais, serveis i recursos comunitaris de suport.

Consolidar pràctiques de participació juvenil reals i inclusives

Superar l'assimilació de la participació amb l'associacionisme clàssic, i donar veu a la diversitat de joves.

Fomentar el pensament crític com a eix de la participació política i social

Generar espais de debat i reflexió que tinguin en compte les noves formes d'organització i expressió juvenil, així com la pluralitat de trajectòries i identitats.

Mantenir canals de comunicació permanents i bidireccionals amb l'administració

Assegurar que les opinions joves incideixen en la presa de decisions.

Facilitar espais estables per al teixit associatiu i projectes autogestionats

Disposar de recursos suficients i reconeixement institucional.

Salut, salut mental i addiccions

La salut, entesa en un sentit ampli que inclou el benestar físic, mental i social, és un espai on l'educació social pot aportar un valor afegit fonamental. Més enllà de la salut mental, l'educador/a social té un paper clau en la promoció d'hàbits saludables, la prevenció de conductes de risc i l'acompanyament de persones i comunitats en situacions de vulnerabilitat. El treball socioeducatiu en l'àmbit de la salut contribueix a fer accessibles els serveis, acompanyar processos complexos (malalties cròniques, dependència, final de vida) i a donar veu i protagonisme a les persones en la presa de decisions sobre la seva pròpia salut.

La perspectiva comunitària i de drets que aporta l'educació social permet abordar la salut no només des del vessant mèdic, sinó com un procés col·lectiu vinculat a la qualitat de vida i a la cohesió social.

Presència professional en atenció primària

Incorporar educadors i educadores socials com a referents socioeducatius i comunitaris amb protocols clars de coordinació i derivació.

Increment i reconeixement de la professió

Dotar de recursos i reconèixer el rol en salut mental i addiccions, amb cartera pròpia dins del SISCAT/ICS.

Prevenició i detecció precoç

Intervenció primerenca amb infants i adolescents per evitar cronificació de trastorns mentals i de conducta.

Models preventius, comunitaris i desinstitucionalitzadors

Projectes amb mirada de gènere que reforcin vincles, cures comunitàries i atenció integral.

Reptes emergents i noves necessitats

Abordar l'aïllament social, els trastorns de l'espectre autista (TEA), els trastorns de conducta alimentària, la salut mental juvenil i les addiccions comportamentals. Reforçar la presència en la xarxa de salut mental d'adults i consolidar el treball en l'àmbit de les addiccions, tant a substàncies com comportamentals, amb

intervencions comunitàries, programes de reducció de danys i acompanyament socioeducatiu adaptat a joves i col·lectius en situació de major vulnerabilitat.

Formació i interdisciplinarietat

Formacions comunes amb professionals de salut, serveis socials i educació, centrades en comunitat, gènere i ètica de dades.

Col·laboració institucional i circuits comunitaris

Coordinació amb ajuntaments, diputacions i xarxes locals per consolidar circuits comunitaris estables.

Especialització i prestigi professional

Crear l'especialitat de l'educador/a social en salut, garantint presència en tot tipus de centres i reconeixement en contractació (evitant substitucions per TCAE, monitors o integradors socials).

Serveis Socials

Els Serveis Socials Bàsics són el primer nivell del sistema públic de serveis socials i representen l'accés més immediat de la ciutadania a la garantia dels seus drets socials. En aquest àmbit, l'educació social desenvolupa un paper clau, ja que acompanya processos personals i comunitaris, facilita l'accés als recursos i contribueix a la prevenció de situacions d'exclusió. Tot i la seva importància, aquest sistema es troba condicionat per mancances estructurals com la insuficiència pressupostària, la sobrecàrrega dels equips i les desigualtats territorials en l'atenció.

A més, els nous reptes socials —com la crisi d'habitatge, l'augment de problemàtiques de salut mental, la soledat no volguda o la digitalització dels tràmits— evidencien la necessitat de reforçar i actualitzar els Serveis Socials Bàsics. En aquest context, és imprescindible garantir-ne l'enfortiment, amb recursos suficients, condicions laborals dignes i una clara orientació comunitària i preventiva.

Actualitzar la Cartera de Serveis Socials

Garantir-ne amb una mirada integral, comunitària i adaptada als reptes socials actuals.

Impulsar un nou Pla Estratègic de Serveis Socials

Dotació econòmica suficient i seguiment rigorós.

Regular per decret les ràtios d'intervenció socioeducativa

Una regulació que s'ha de fer des de l'ampliació de places d'educadores i educadors socials per garantir la qualitat de l'atenció.

Reconeixement i consolidació de la professió

Distingint clarament els rols propis de cada professió amb què es treballa multidisciplinàriament (treball social, educació social, psicologia, integració social...).

Reforçar la seguretat i estabilitat laboral

Revertint processos de concertació i privatització que han precaritzat el sector.

Desplegar els Consells d'infància i adolescència i els plans generals de prevenció

En compliment de la LDOIA i la LOPIVI.

Ampliar el grau d'intervenció grupal i comunitària als Serveis Socials Bàsics

Tendir cap una universalització efectiva del servei amb perspectiva de promoció i prevenció.

Clarificar competències i derivacions entre els serveis socials bàsics i els especialitzats

Especialment en casos d'infància en risc i desemparament.

Reduir la càrrega burocràtica dels professionals socials

Delegació de tasques administratives per centrar-se en la intervenció socioeducativa.

Promoure innovació i suport professional

Garantir supervisió d'equips i suport individualitzat als professionals i afavorir la formació en nous recursos i metodologies (intel·ligència artificial per exemple).

Sensellarisme

L'educació social, en el context actual, juga un paper clau en l'abordatge del sensellarisme, un fenomen complex que va més enllà de la manca d'habitatge i que inclou factors socials, econòmics, laborals i de salut. Davant l'augment de les desigualtats i la cronificació de moltes situacions d'exclusió, la tasca dels educadors i les educadores socials se centra en l'acompanyament integral de les persones sense llar, promovent la seva autonomia, la reconstrucció dels vincles socials i l'accés als recursos comunitaris.

En aquest marc, l'educació social no només dona resposta a necessitats immediates, sinó que també treballa per incidir en les causes estructurals del sensellarisme, tot contribuint a la transformació social i a la defensa dels drets fonamentals.

Mirada de drets humans

El sensellarisme és una vulneració de drets fonamentals. Cal incorporar-lo com a eix transversal en les polítiques socials, amb indicadors clars i recursos assignats.

Prevenició i recursos socioeducatius

Apostar per recursos preventius i de proximitat que evitin l'entrada en situacions de carrer i ofereixin acompanyament personalitzat i integral.

Habitatge amb mirada social

Les polítiques d'habitatge han d'integrar el suport socioeducatiu i comunitari. Les metodologies *Housing First* i *Housing Led* han de ser pilars dels nous models.

Serveis dignes, estables i especialitzats

Cal superar serveis puntuals i inestables, creant una cartera de serveis específica i estructural amb finançament garantit, de qualitat i adaptada a col·lectius diversos (joves, dones, LGTBIQ+, persones migrades, salut mental, gent gran, reducció de danys).

Empadronament com a porta d'entrada als drets

Cap persona pot quedar fora del sistema per manca de domicili fix. El padró ha de ser un mecanisme garantidor, no una barrera.

Salut mental i addiccions

Enfortir la coordinació entre serveis socials i de salut, amb recursos flexibles i de baixa exigència que no penalitzin les persones pel seu estat de salut o consum.

Perspectiva interseccional

La intervenció socioeducativa ha de reconèixer les múltiples discriminacions que poden afectar les persones sense llar (gènere, edat, origen, orientació sexual, salut mental...).

Participació real de les persones sense llar

Garantir la seva presència efectiva en la definició i seguiment de polítiques públiques, amb espais de participació vinculants i veus expertes en primera persona.

Sensibilització i pedagogia social

Cal combatre l'aporofòbia i els estigmes associats al sensellarisme mitjançant campanyes continuades, formació de professionals i accions educatives comunitàries.

Intervenció socioeducativa transformadora

Apostar per equips educatius de carrer i comunitaris amb continuïtat i visió a llarg termini, que treballin vincles, confiança i projectes vitals, fent de l'educació social un motor de canvi estructural.

Innovació i aprenentatge europeu

Estar actualitzades amb experiències i recerques internacionals (com el programa europeu EPOCH Practice) per incorporar metodologies i evidències contrastades en l'abordatge del sensellarisme.

Treball i inserció sociolaboral

En l'actual entorn laboral, marcat per la digitalització, la precarització de determinats sectors i l'impacte de les transformacions socials i migratòries, la inserció laboral ja no pot reduir-se a un procés de formació i contractació. Requereix una mirada integral que connecti les necessitats del mercat de treball amb els itineraris personals, socials i educatius de cada persona.

En aquest marc, les educadores i els educadors socials tenen un paper clau: acompanyen processos de desenvolupament, treballen per la igualtat d'oportunitats i actuen com a enllaç entre persones, comunitats i entorns laborals. El seu rol garanteix que la inserció sociolaboral no sigui només un objectiu econòmic, sinó un projecte de cohesió social i de dignitat professional.

Reconeixement professional

Garantir la inclusió efectiva de les educadores i educadors socials com a agents d'inserció sociolaboral, posant en valor la seva capacitat

d'acompanyament, coordinació i suport en el desenvolupament personal i professional de les persones.

Participació en la responsabilitat social corporativa

Incorporar aquest perfil professional com a referent en les accions de responsabilitat social d'empreses i institucions, assegurant que les iniciatives d'inserció siguin inclusives i socialment transformadores.

Economia social i solidària

Impulsar les plataformes i iniciatives d'economia social, fomentant la presència de l'educació social en la gestió, dinamització i consolidació de noves formes de relacions laborals més justes i cooperatives.

Treball en xarxa

Potenciar el rol de l'educació social en la coordinació entre serveis socials, formatius i laborals, garantint itineraris integrats que evitin duplicitats i buits d'atenció.

Acompanyament a col·lectius vulnerables

Assegurar que els processos d'inserció tinguin en compte les necessitats específiques de joves, persones migrades, persones amb diversitat funcional i altres col·lectius amb majors dificultats d'accés al mercat laboral.

Promoció de competències transversals

Reforçar la tasca dels professionals de l'educació social en la transmissió d'habilitats socials, comunicatives i comunitàries que són essencials per a la inserció i la permanència al món laboral actual.

L'EDUCACIÓ SOCIAL EN CLAU DE POLÍTIQUES LOCALS

Els continguts que es desprenen de l'Informe Social de Catalunya 2025 i de la diagnosi actual de la professió situen clarament l'educació social com un element estructural de les polítiques públiques de proximitat. En aquest sentit, els ens locals —per la seva proximitat a la ciutadania i pel seu paper clau en la implementació de polítiques socials, educatives i comunitàries— esdevenen un espai privilegiat on aquesta ha de ser present de manera transversal i consolidada.

En primer lloc, l'educació social ha de tenir un paper central en les polítiques locals de serveis socials, especialment en els serveis socials bàsics. No només com a dispositiu d'atenció, sinó com a eina de prevenció, acció comunitària i acompanyament de trajectòries vitals. Això implica reforçar els equips socioeducatius, garantir ràtios adequades, reduir la burocratització i orientar el sistema cap a una intervenció més relacional i comunitària.

En l'àmbit de la infància, l'adolescència i la joventut, els governs locals tenen competències clau en la promoció del benestar, la participació i la protecció. L'educació social ha de formar part dels dispositius municipals que treballen amb infants i joves —des de serveis socioeducatius de proximitat fins a plans locals de joventut—, assegurant un enfocament de drets, la participació real i la connexió amb el teixit comunitari. Això inclou també la seva presència en espais educatius i en la coordinació entre escola, família i entorn.

Pel que fa a les polítiques educatives, tot i no ser competència exclusiva dels ajuntaments, aquests tenen un paper fonamental en l'acompanyament educatiu, l'absentisme, la convivència i l'equitat. En aquest marc, l'educació social ha de ser present en projectes educatius municipals, plans educatius d'entorn i altres dispositius que connecten escola i comunitat.

En relació amb l'envelliment i les polítiques de cures, els ens locals gestionen serveis i equipaments de proximitat —com centres cívics, serveis d'atenció domiciliària o projectes comunitaris— on la incorporació de l'educació social és clau per promoure l'autonomia, prevenir la soledat no volguda i enfortir els vincles socials. Això implica superar una mirada exclusivament assistencial i incorporar una dimensió educativa i comunitària en l'atenció a les persones grans.

També en l'àmbit de la salut comunitària, especialment en coordinació amb l'atenció primària i els serveis socials, els municipis poden impulsar polítiques de promoció de la salut, prevenció i benestar emocional. L'educació social hi aporta una mirada que connecta salut i context social, facilitant processos d'acompanyament i treball comunitari.

Les polítiques d'habitatge i l'abordatge del sensellarisme són un altre àmbit clau de responsabilitat local. Aquí, l'educació social és imprescindible per garantir un acompanyament integral, sostenir processos d'inclusió i desplegar models com el *Housing First* amb una mirada socioeducativa. No es tracta només de garantir allotjament, sinó de reconstruir vincles, drets i projectes de vida.

En l'àmbit de l'acció comunitària, la cultura, les biblioteques i els equipaments de proximitat, els ajuntaments tenen una capacitat directa d'intervenció. Incorporar l'educació social en aquests espais permet transformar-los en veritables nodes de cohesió, participació i inclusió, especialment per a col·lectius en situació de vulnerabilitat. Això inclou també el desenvolupament de polítiques interculturals i d'acollida de persones nouvingudes, on el treball socioeducatiu és clau per afavorir l'arrelament i la convivència.

En l'àmbit de la mediació comunitària i la gestió positiva dels conflictes, els ens locals disposen d'un gran potencial preventiu i transformador. L'educació social ha d'estar integrada de manera estructural en els serveis municipals de mediació, convivència i cohesió social, contribuint a la detecció precoç de tensions, a la facilitació del diàleg i a la construcció de relacions basades en la corresponsabilitat, la reparació i el respecte.

Igualment, en les polítiques d'equitat de gènere, prevenció de violències masclistes i promoció de la igualtat, els municipis han de garantir la presència de l'educació social en els plans locals d'igualtat, els serveis d'atenció i els programes comunitaris. La seva intervenció permet desenvolupar accions educatives, preventives i d'acompanyament, amb una mirada interseccional que connecti gènere, origen, edat, classe social i altres eixos de desigualtat.

Així mateix, en àmbits com la inclusió de persones amb discapacitat, la inserció sociolaboral o les polítiques d'igualtat, els ens locals tenen marge per desplegar accions que integrin l'educació social com a

perfil professional clau en l'acompanyament, la mediació i la generació d'oportunitats.

Finalment, cal destacar el paper dels municipis en la promoció de la participació ciutadana i en la definició de polítiques públiques. L'educació social ha de ser present també en aquests espais de decisió, aportant coneixement de la realitat social, capacitat de mediació i eines per garantir processos participatius inclusius i transformadors.

En conjunt, [incorporar l'educació social en les polítiques locals no és només una qüestió de desplegament professional, sinó una aposta per un model de municipi més preventiu, més comunitari i més orientat a drets](#). És, en definitiva, una condició necessària per avançar cap a una societat més cohesionada, equitativa i sostenible.

Han contribuït a l'elaboració d'aquest document:

Antonio Alcántara
Àngel Cabeza
Laura Corbella
Manolo Cortés
Roger Fe
Laura Fraile
Quim Framis
Xavier Franch
Judit Gonzano
Rosa Guitart
Quico Manyós
Marta Pi
Alina Ribes
Fran Rojas
Miquel Salmerón
Esteve Torregrosa
Aina Tur
Carmen José Villarreal

COL·LEGI D'EDUCADORES I EDUCADORS SOCIALS DE CATALUNYA

Octubre 2026

www.ceesc.cat

934 521 008

ceesc@ceesc.cat

